

Norsk studentorganisasjon

Lakkegata 3 / 0187 Oslo

T: 22 04 49 70

F: 22 04 49 89

E: nso@student.no

W: www.student.no

Politisk dokument

Skikkethet i høyere utdanning

”Ved begrunnet tvil om studentens skikkethet skal det foretas en særskilt skikkethetsvurdering.”

NSOs politiske dokument om skikkethet i høyere utdanning

Vedtatt på NSOs 5. landsstyremøte, 2. juni 2013.

1. Skikkethet i høyere utdanning

Ifølge *Forskrift om skikkethet i høyere utdanning* skal "løpende skikkethetsvurdering av alle studenter foregå gjennom hele studiet og [...] inngå i en helhetsvurdering av studentens faglige og personlige forutsetninger for å kunne fungere som lærer eller som helse- eller sosialpersonell." Ved begrunnet tvil om studentens skikkethet skal det foretas en særskilt skikkethetsvurdering. I dag foregår det meste av arbeidet med skikkethet som reaksjoner på grovt klanderverdige handlinger, mens det løpende og forebyggende arbeidet faller i skyggen. Skikkethetsarbeid er nødvendig for å luke ut kandidater som ikke er skikket for yrket de utdanner seg til, og for å videreutvikle skikkethet hos alle studenter.

Oppsummering

Skikkethet i høyere utdanning

- Den løpende skikkethetsvurderingen i høyere utdanning styrkes med fokus på forebygging.
- Studentene skal gis kontinuerlig oppfølging gjennom studiet.
- Verken studenter eller utdanningsinstitusjonene skal lide økonomisk ved særskilt skikkethetsvurdering.

Behov for kompetanseheving

- Det er Norsk studentorganisasjon sin mening at økt kompetanse er viktigere enn en endring av forskriften for å styrke skikkethetsordningen.
- Utdanningsinstitusjonenes ansvar for opplæring av praksisfeltets veiledere innen skikkethetsvurdering må formaliseres og avtalesfestes.
- Det skal være enkelt for utdanningsinstitusjonene å henvende seg til Kunnskapsdepartementet for juridisk kompetanse.

Skikkethet som kvalitet i utdanningen

- I studiene underlagt skikkethetsforskriften skal skikkethet innbakes i læringsutbyttebeskrivelsene.
- Praksis bør styrkes som arena for den løpende skikkethetsvurderingen.

Andre aktører

- Studenter skal ikke ha hovedansvaret for den løpende skikkethetsvurderingen.
- Et skikkethetsnettverk skal gjenopprettet og formaliseres.
- KD må sørge for rammer som gjør det mulig for institusjonene å drive skikkethetsarbeid på en forsvarlig måte.

Informasjon

- Studentene må informeres grundig om skikkethetsparagrafen. Skikkethetskriteriene for den enkelte profesjon skal vektlegges.
- Lærerstedene skal ikke kunne dele informasjon før skikkethetssak er avsluttet.

1.1 Omfang

I forskrift om skikkethet i høyere utdanning er det regulert hvilke utdanninger som skal omfattes av skikkethetsvurdering. Utdanninger som omfattes av skikkethetsforskriften skal være utdanninger der kandidatene gjennom utdanningsløp og yrkesliv kommer i kontakt og jobber med særlig sårbare og utsatte samfunnsgrupper, eksempelvis barn eller syke mennesker og/eller eldre. For de utdanningene som allerede omfattes av skikkethetsforskriften skal skikkethetsvurdering være en del av utdanningsløpet på alle nivåer av utdanning. Også etter- og videreutdanning.

1.2 Løpende skikkethetsvurdering

Skikkethet skiller seg fra egnethet ved at det viser til noe som utvikles, ikke noe fast eller iboende. Eksempelvis finnes stadier som "skikket" og "godt skikket". Løpende skikkethetsvurdering må derfor sees på som et *skikkethetsarbeid* - noe som både vurderes og utvikles. Norsk studentorganisasjon mener skikkethetsarbeidet i større grad enn i dag må være en integrert del av studiet. Utdanningsinstitusjonene må ikke ta studentenes skikkethet for gitt, men heller søke å videreutvikle studentenes skikkethet gjennom fokus på ferdigheter og generell kompetanse gjennom hele studieløpet.

Kravet til grad av skikkethet må endre seg i takt med studieløpet. En løpende skikkethetsvurdering forutsetter ulike krav til grad av skikkethet underveis i studiet. Utdanningsinstitusjonen plikter å legge til rette for personlig utvikling for å gjøre studenter mer skikket. Organisering av studiet vanskeliggjør i dag den løpende skikkethetsvurderingen. Det må legges til rette for flere møter mellom studenter og lærere. Studenter skal derfor gis en kontinuerlig oppfølging gjennom studiet med fokus på skikkethet.

1.3 Særskilt skikkethetsvurdering

Særskilte skikkethetsvurderinger skal ikke utgjøre hovedvekten av skikkethetsarbeidet i høyere utdanning. Likevel er særskilt skikkethetsvurdering et viktig virkemiddel for å sikre studentens rettigheter ved tvil om skikkethet. Når det finnes begrunnet tvil om studentens skikkethet for yrket, skal det opprettes en særskilt skikkethetsvurdering. Studenten skal i slike tilfeller ikke veiledes ut av studiet uten mulighet for rettferdig saksgang.

I Rundskriv til *Forskrift om skikkethetsvurdering i høyere utdanning* understreker Kunnskapsdepartementet at særskilt skikkethetsvurdering bare skal benyttes i helt spesielle tilfeller. Veiledningens hensikt må alltid være forbedring av studentens skikkethet.

Særskilte skikkethetsvurderinger er individuelle saker og behandles derfor ulikt. NSO ser derfor ikke hensikten ved et mer detaljert lovverk, slik UHR etterlyser i sin rapport om skikkethet. Utdanningsinstitusjonene må i hver enkelt sak utvise faglig skjønn i sine avgjørelser. Samtidig er det et viktig prinsipp at disse beslutningene skal kunne påklages. Det er viktig at særskilte skikkethetssaker får en grundig behandling. Det skal ikke være et alternativ for utdanningsinstitusjonene å veilede studenter ut av utdanningen der særskilt skikkethetssak skulle vært løftet.

1.3.2 Økonomi

Verken student eller utdanningsinstitusjon skal lide økonomisk ved særskilte skikkethetsvurderinger. Den økonomiske byrden for studenters juridiske hjelp tilknyttet skikkethets saker bør ikke tilfalle utdanningsinstitusjonen som tar ut skikkethets sak. Det kan føre til ulik behandling av studenter, og i verste fall virke som et disincentiv for å sette i gang en særskilt skikkethetsvurdering. Utgiftene bør dekkes av en dedikert nasjonal pott. Studenter som mister studieprogresjon som følge av en skikkethets sak må kompenseres for tapt stipend dersom studenten til slutt blir vurdert skikket.

2. Behov for kompetanseheving

UHR har ytret ønske om å endre Skikkethetsforskriften. Det er Norsk studentorganisasjon sin mening at økt kompetanse er viktigere enn en endring av forskriften for å styrke skikkethetsordningen.

Vi etterlyser økt kompetanse hos alle som er involvert i skikkethetsarbeidet i høyere utdanning. Særlig viktig er det med høy kompetanse i utdanningsinstitusjonens skikkethetsnemd. Medlemmene skal kunne være trygge i sin rolle, og arbeidet skal være kvalitetssikret. Utdanningsinstitusjonenes ansvar for opplæring av praksisfeltets veiledere innen skikkethetsvurdering må formaliseres og avtalesfestes.

Det skal være enkelt for utdanningsinstitusjonene å henvende seg til Kunnskapsdepartementet for juridisk kompetanse.

2.1 Kartlegging

Som et ledd i kompetanseheving bør det gjøres en kartlegging av hvordan arbeidet foregår i dag. Slik at enkeltepisoder ikke får styre det videre skikkethetsarbeidet. Kartleggingen bør se på hvor mange som veiledes ut av studiet, hvem som melder tvil om studentens skikkethet og hvor mange tvilsmeldinger som meldes. Det bør også kartlegges hvilke kriterier i forskriften som brukes.

3. Skikkethet som kvalitet i utdanningen

3.1 Læringsutbyttebeskrivelser

I studiene underlagt skikkethetsforskriften skal skikkethet innbakes i læringsutbyttebeskrivelsene. De fleste av punktene i forskriften er mulig å forebygge gjennom studiet. Med unntak av punkt e)¹ for lærer og d)² og e)³ for helse- og sosialfagsutdanning må utdanningsinstitusjonene legge til rette for lærings- og vurderingsformer som fremmer en utvikling hos studentene innenfor punktene oppramset i forskriften.

Læringsmål bør blant annet legge vekt på språk, kommunikasjon, etikk, kulturell kompetanse, sosial kompetanse og evnen til samarbeid. Med disse vurderingskriteriene vil det i tillegg bli tydeligere om en student ikke er skikket for yrket.

---

¹ "studenten har problemer av en slik art at han/hun fungerer svært dårlig i forhold til sine omgivelser".

² "studenten misbruker rusmidler eller tilegner seg medikamenter på ulovlig vis".

³ "studenten har problemer av en slik art at han/hun fungerer svært dårlig i forhold til sine omgivelser".

3.2 Praksis

Mange av læringsmålene som omhandler og grenser til skikkethet skal læres i praksis. Norsk studentorganisasjon mener disse læringsmålene bør bli bedre integrert i praksisdelen i høyere utdanning. For å få til dette, må samarbeidet mellom utdanningsinstitusjonene og praksissted bli tettere, og en løpende og direkte dialog mellom utdanningsinstitusjon og praksisstedet gjennom hele praksisperioden må prioriteres.

Det er utdanningsinstitusjonens ansvar å informere praksisstedet om læringsmålene. Det er også utdanningsinstitusjonenes ansvar at veileder har riktig kompetanse for å kunne vurdere studentenes skikkethet. Ettersom det er utdanningsinstitusjonen som fatter endelig beslutning om praksis er bestått, skal praksislærer observere studenter i praksisfeltet, spesielt i samhandlingssituasjoner.

Veiledere i praksis har ansvar for å utsette studenten for situasjoner som fremmer læringsutbytte, også de delene som omfatter studentens skikkethet. Det skal være en umulighet for praksisveileder å melde tvil om skikkethet uten å ha strøket studenten i praksis. Praksis bør på denne måten styrkes som arena for skikkethetsvurdering. Utdanningsinstitusjonen kan ikke godkjenne praksis for å så i etterkant opprette skikkethetssak for noe studenten burde ha blitt strøket for i praksis.

4. Andre aktører

4.1 Studentenes rettigheter og plikter

Ifølge forskriften er den løpende skikkethetsvurderingen institusjonens ansvar. Studentene er selv i ferd med å lære profesjonen og skal ikke bli gjort til dommere over hverandre. Skikkethetsordningen skal ikke hvile på tvilsmeldinger fra studentene. Likevel skal terskelen være lav for studenter for å sende inn tvilsmeldinger hvis de observerer handlinger som helt tydelig bryter med skikkethetsparagrafen.

4.2 UHR og skikkethetsnettverk

Det skal eksistere et formelt skikkethetsnettverk. Nettverket skal være direkte underlagt utdanningsutvalget til Universitets og høgskolerådet (UHR). Nettverket skal sørge for kompetanseheving gjennom erfaringsutveksling, kurs og seminarer. Nettverkets innsatsområde bør ikke begrenses til særskilte skikkethetsvurderinger, men også rette seg mot forebyggende tiltak og det løpende skikkethetsarbeidet.

4.3 Kunnskapsdepartementets rolle

Skikkethet og skikkethetsarbeid bør inngå som en del av KD sine årlige dialogsamtaler med utdanningsinstitusjonene. KD bør ta hensyn til ressursbehovet utdanningsinstitusjonene har knyttet til skikkethetsarbeid, og må sørge for rammer som gjør det mulig for institusjonene å drive skikkethetsarbeid på en forsvarlig måte.

5. Informasjon

5.1 Informasjon til studenter

Informasjonen studentene mottar om skikkethetsvurderingen er ofte mangelfull, gjerne med vekt på oppfordring om tvilsmeldinger. Norsk studentorganisasjon mener informasjon om

NSOs politiske dokument om skikkethet i høyere utdanning

skikkethetsforskriften til studentene skal omhandle skikkethetskriteriene for den enkelte profesjon. Formålet er refleksjon rundt egen skikkethet og informasjon om at forskriften eksisterer. Informasjonen skal gis til potensielle studenter, nye studenter og underveis i studiet.

5.2 Informasjonsdeling mellom læresteder

I sin rapport om skikkethetsarbeidet har UHR pekt på utfordringer rundt informasjonsdeling mellom læresteder. Hvis en student bytter lærested før en skikkethetssak er avsluttet, har ikke lærestedet mulighet til å informere nytt lærested om at skikkethetssak er opprettet. For å beskytte studenters rettigheter, skal dette heller ikke være en mulighet. NSO mener man i stedet må gjennomføre skikkethetssaken på institusjonen hvor saken ble reist. Dersom studenten blir funnet uskikket må så studenten avslutte studiene på den nye utdanningsinstitusjonen. Dersom en student blir funnet uskikket gjennom særskilt skikkethetsvurdering og blir utestengt fra studiet skal dette gjelde for alle studier innenfor samme fagområde på norske utdanningsinstitusjoner.

Det skal eksistere et skikkethetsregister som sørger for at studenter som er funnet uskikket ikke kan søke seg inn på andre utdanninger.